DISPUTATIO INAUGURALIS JURIDICA EXHIBENS ANALYSIN ARTICULI 110. CONSTITUT. CRIM...

S. R. I. G.

LIBERÆ & ILLUSTRIS REIPUBLICÆ

ARGENTORATENSIS

MAGISTRATUI,

INCLUTO, PIO, BENIGNO, FELICI.

PATRIBUS PATRIÆ,
PATRIBUS ATHENÆI NOSTRI,
PATRIBUS SALUTIS MEÆ:

DOMINIS MEIS GRATIOSIS.

DISSERTATIONEM hanc INAUGURALEM, me meaque ſtudia, ea qua decet obſervantia, ſubmiſſa devotiſſimaque pietate conſecro.

Tanti Splendoris, Tantiq; Nobilitatis

Subjectiſſimus Cultor & Cliens

JOHANNES Saltzmann/ Argent.

Præfatio ad Lectorem.

BENEVOLE LECTOR. Cum nuper MAGNIFICA JURISCONSULTORUM FACULTAS, exantlatis utriusque Juris Examinibus, mihi, ut materiam quandam publicæ ac ſolemni ſubjicerem disquiſitioni, permiſiſſet, Diſputationis Inauguralis vice, diu animo agitavi, quamnam pertractandam & elaborandam ſuſcipere deberem, tandem tamen, haud ignorans nauſeam moveri proponendo ab aliis jam ſufficienter explicata; ſelegi quasdam Juris materias, ex quibus aptiorem & propoſito digniorem in medium proferendum decreveram. Ceterum cum in ipſo procinctu quaſi eſſem, proprium conſilium temporisque ratio ad alia ut me accingerem monuere. Cum enim fama Famoſorum libellorum hactenus ſparſorum totam hanc Illuſtrem Rempubl. & Civitatem Trebocorum percrebuiſſet, imò in cujusvis memoria facinus perpetratum hæreat hodiedum, conſultum meritò judicavi Artic. CX. Conſtit. Crim. de hujus delicti pœna loquentem tanquam materiam de tempore, publico Eruditorum Examini Diſputationis Inauguralis vice exponere. En BENEVOLE LECTOR, rationis pondus paucis annexum, quod me adegit, hoc Thema Inaugurale præ aliis rarioribus in in conſpectum Tuum producere; Et quidem occaſione ARTICULI. CX. Conſtitutionis Criminalis, quippe in quo

Jus novissimum nobis considerandum proponitur. Interea, cum nil benè geritur, cujus principium non sit decens & amabile Deo Veneror PRINCIPIUM absque Principio DIVINUM NUMEN, ut conatui huic annuat meo, id est: Ingressum instruat, progressum dirigat, egressum compleat per Christum, Dominum & Redemptorem nostrum unicum. AMEN.

ARTICULUS CX.

Straff/schrifftlicher/unrechtlicher/ peinlicher Schmähung.

WElcher jemand durch Schmach-Brieff/ zu Latein Libellus Famosus genant/die er außbreitet/ und sich nach Ordnung der Recht / mit seinem rechten Tauff- und Zunahmen nicht unterschreibet / unrechtlicher/ unschuldiger weiß/Laster und Ubel zumisse / wo die mit warheit erfunden würden/daß der Geschmäht an seinem Leib/ Leben / oder Ehren/ peinlich gestrafft werden möchte/ derselbig boßhafftig Lästerer / soll nach erfindung solcher Ubelthat / als die Recht sagen/ mit der Pein/ in welche er den unschuldigen Geschmähten/ durch seine böse/unwarhafftige Läster schrifft hat bringen wollen / gestrafft werden. Und ob sich auch gleichwol die aufgelegt Schmach der zugemessenen That in der Warheit erfünde / soll dannoch der Außruffer solcher Schmach / nach vermögen der Recht und ermessen deß Richters/ gestrafft werden.

PARS GENERALIS.

CAP. I.

DE AUTHORE ARTIC. CX.

COmmodissime hic Articulus CX. modo recitatus, ad cujus explicationem nunc, DIVINUM implorans auxilium, progre-

progredior; dispesci poterit in Externa & Interna. Externa, primo Authorem Articuli, secundo ejusdem Inscriptionem continent. De Authore constat ex Præfatione Constitutionis Criminalis, quod alius sit qui Articulum composuit, & in formam redactum Imperatori & Statibus Imperij obtulit, alius qui Articulo Legis publicæ vigorem imposuit. Ille quis sit, nescitur, uti colligere est ex Magnific. Dn. D. Taboris, magni hujus seculi Juris Consulti Comment. Analyt. ad Ordinat. Pœnal. præfatione, in qua generaliter tantum loquitur de authore hoc, dubio procul quia ejus nomen ignoratur; hisce verbis: Necessarium fuisse, imo cum consensu Ordinum Imperij Principi placuisse, per homines eruditos imprimis & peritos modum & formam designasse, ad quam in causis & litibus criminalibus cum hominibus disceptarent. Quid de Carolo V. dicam, cum & is nomen hujus Authoris in *Præfatione ad Constit Crim. v.* Demnach haben wir etlichen Gelehrten / trefflichen Personen etc. omiserit. Ad hunc ergo festinamus Authorem, qui Articulum legem publicam esse jussit, qui cuivis legenti Præfationem Constitut. Crim. est obvius, quod nempe sit Carolus V. & Status Imperij, *in verb. finalib.* Cum enim summa Imperij ac publicæ disciplinæ dissolutio tum temporis immineret, uti docent verba *Artic.* 150. Als je zu zeiten an den peinlichen Gerichten bißhero geschehen etc. Tandem Carolus V. Imperator cæterique Imperij Status ad suam curam hanc rem revocantes, Constitutionem Publicorum Judiciorum in Comitiis tum Augustanis tum Ratisbonensibus A. 1530. & 32. promulgarunt, atque ad eandem religiose observandas Judices cum suis Assessoribus ac Ministris jurejurando peculiari astrinxere. *vid. d. Præfat. v.* Daß alle und jede unsere und deß Reichs Unterthanen/etc. Hîc sane minime silentio prætereundũ videtur, quod si verum, Imperatorem & Status authorem esse Articuli, quod tum non adeo congrue & proprie allegatur Constitutio dicta, Constitut. Crim. Caroli V. omissis Statibus Imperij: quamvis multi eruditi quoque ita allegare soleant, ac si Imperator solus author esset. Melius igitur ac LL. Publicis conformius quis eam diceret. Ordinat. Crim. totius Imperij; Germanice Peinliche Halßgerichts Ordnung / deß Heil.

Reichs. seu Caroli V. und deß Reichs. uti Titulus Præfat. Constit. Crim. innuit, quemadmodum & Recessus Imperij s. Reichs Abschiede dicuntur, Imperatoris & Imperij Recessus, Reichs Abschied & gemeine Reichs Beschlüß. aut, unser und deß H. Reichs Constitutiones und Ordnungen. *R. I. de Anno 1529. §. 31. 32.* ubi de Constitut. Crim. confirmatione agitur. Et tantum de primo membro externorum, Authore.

CAP. II.

De Inscriptione Articuli.

SEquitur Inscriptio, quam secundum membrum Externum esse diximus. Straff/schrifftlicher/unrechtlicher/peinlicher Schmähung. Quæ verba ordine retrogrado exponi expedit. Cum enim vox Schmähung & quidem schrifftliche/posterem partem Articuli CX. constituat, minime me operam perditurum reor, si de ea pauca præmisero, ad meliorem totius Articuli sensum factura. Notum autem est, quod Contumelia significet eine Schmach/Schmähung & quod Contumelia in Jure ad Injuriarum materiam referatur, uti ex sequentibus patebit. Injuria igitur ab eo quod non Jure fit, derivatur. Qui enim alterum contemnit, injuria eundem afficit, qui proximum injuria afficit, is eundem lædit, qui aliquem lædit, peccat contra Jus naturæ, quod prohibet proximum lædere; ex quo Jure Naturæ fluit Jus Civile idem statuens *in l. 1. ff. de Injur. & Famos. lib. l. 3 ff. de Iustit. & Jure.* in qua Florentinus sic scribit; Hominem homini insidiari nefas esse: cum cognationem quandam inter nos natura constituerit: *testu [illegible] est Grotius de I. B. & P. lib. 1. c. 1. §. 3. qui ex Seneca lib. de Ira 2. c. 31. inquit*: Omnia inter se membra consentiant oportet, quia singula servari totius interest; ita & homines singulis parcere debent, quia ad cœtum homo genitus; cum salva societas, nisi amore & custodia partium, esse nequeat. Injuria verò hæc in genere considerata non est unius ejusdemque gradus, ideo necessarium duco eam dividere cum Seneca *in d. lib. c. IV.* uti Serenum in hunc modum alloquitur. Dividamus si tibi videtur, Serene, Injuriam à Contu-

melia

melia ; altera enim natura gravior, altera levior: *& Cyno ad Tit. Cod. de Injur. n. 3. C. l. A. Tit. de Injur. & famos. lib. Hodoget. Iur. Magnific. Dn. D. Rebhan : Patroni ac Promotoris mei Parentis ad instar deveneran-di. Chart. II. Clim. IV. n. 35. lit. minusc.* ubi Injuria tribus accipitur modis. I. Pro culpa *l. 5. §. 1. ff. ad. L.* Aquil. *l. 1. ff. si quadrup.* II. Pro Iniquitate seu injustitia. *l. 1. pr. ff. de Injur.* III. Pro contumelia, *d. l. 5. §. 1. ff. ad L.* Aquil. de quo ultimo modo accipiendi injuriam hic dicendi erit locus. Dicitur vero contumelia à contemptu seu à contemnendo. *d. l. 1. pr.* & definitur à Dn. Struv. *in Synt. I-C. Exerc. 48. lib. 47. ff. T. 10. th. 13.* Delictum privatum, quo alteri contumelia dolo infertur. Hæc Injuria quæ contemptu & doloso animo, à DD. iterum dividitur, cum contemni quis possit & Re & Verbis, *teste M. Dn. D. Rebhan. cit. loc.* In Realem & Verbalem *ex d. l. 1.* Realem esse putant, quando manus alicui inferuntur, hoc est quando quis pugno pulsatus, verberatus, fustibusque cæsus est, seu quando quis quocunque alio facto ignominiæ causa despicitur *§. 1. Instit. de Injur.* quam tamen speciem Injuriæ hic attingere non licet. Verbalem describunt injuriam, quæ non facto sed verbis per convitium fit. *d. l. 1. pr. & §. 1. Instit. de Injur.* Hæc sicuti D. D. communiter statuunt, vel Verbis ore prolatis seu in specie verbis, vel litteris hoc est scriptura, quæ iterum vel in specie scripta est Injuria, vel Famosus Libellus: Illa manet in terminis Injuriæ verbalis simplicis, & vocatur Scripta Injuria, Famosus Libellus vero est Injuria qualificata, quæ inter Crimina refertur. *vid. Petr. Greg. Tholos. lib. 38. Synt. I. V. Tit. de Injur. c. 3. n. 13. Perez. ad Cod. lib. 9. T. 35. n. 1. Prosper Farinac. in Theor. & Prax. Crimin. part. 3. Quæst. 105. Inspect. 1. n. 2. & 3.* de hac distinctione Injuriæ motos *l. 1. pr. ff. de Injur. l. 5. §. 9. ff. eod.* Quamvis alii dividant Injuriam in Realem, Verbalem, Litteralem; Hoc quidem facilis largior, non omninò esse rejiciendam hancce divisionem, quodque non adeo proprie litteralis comprehendatur sub verbali, attamen cum quis loquatur cum aliquo vel verbis ore prolatis, vel scriptis, *vid. Gail. lib. 2. Observ. 104. n. 3.* cum Imperatore nostro, quippe qui expresse omnem Injuriam vel Realem vel Verbalem dicit in sæpius allegata. *l. 1. pr. ff. de Injur.* sub verbali & scriptam Injuriam commodè comprehendi posse reor,

Hic

Hîc verò, an Scripta Injuria differat à Reali Injuria, quæri non incommode posset? Respondetur autem ex [illegible] Roman. [illegible] 178. n. [illegible] Gail. lib. 2. Observ. 104. n. 4. partim, partim Bocerus ad l. unic. Cod. de Famos. lib. & quidem melius ut mihi videtur, [illegible] 20. & 21. docendo, quod manu quidem scriptura fiat, sed quod l. 1. pr. ff. de Injur. loquitur de illatione ea manu [illegible] publica-tur. Dicimus autem quod Injuria hæc generalis Scripta sit duplex: vel in specie sic dicta Scripta Injuria, vel Famosus Libellus. Ad propositum enim dum nunc revertimur, Inscriptionis vocabulum Schrifftliche Schmähung, [illegible] quomodo & quotuplex sit Injuria Scripta seu Schrifftliche Schmähung [illegible], ut exinde appareat [illegible] Scripta loquatur Injuria Articulus noster LX. & quæ [illegible] Est igitur Injuria scripta in specie sic dicta [illegible] DD. [illegible] quæ contumeliæ causa fit [illegible], absque infamiæ macula [illegible] si quis [illegible]. Famosum Libellum dic[illegible] eum, qui ad infamiam pertinet & [illegible] crimen impingere [illegible]. Hic itaque [illegible] quid sit Schrifftliche Schmähung. [illegible] ris, ut supra monui Juri Naturæ contraria [illegible] satis quoque [illegible] explicatum vocabulum Inscriptionis [illegible] rechtlich [illegible] non [illegible]: Quoniam cum adversetur Juri Naturæ: pugnabit cum omnibus Juribus reliquis, cum ex illo omnes LL. omniaque Jura tanquam ex fonte [illegible]. [illegible] verò adhuc vocabulum Inscriptionis Straffe explicandum, ut & vox peinlich. De vocula Straff/seu Pœna hic dicere [illegible] deo, imò supervacaneum duco, cum paulo inferius [illegible] hujus Articuli explicanda veniat; Igitur progredi [illegible] peinlich/de cujus propria significatione & acceptione [illegible] lis est inter DD. Quidam enim de criminibus co[illegible] tantum intelligere amant; quidam etiam ad le[illegible] volunt, ut idem significet ac verbum Criminale. [illegible] mann. Matth. Stephani. in comment. ad Præfat. & c[illegible] in Thesaur. Pract. voc. peinlich. Speidel. in specul. voc. [illegible] p. 3. quæst. 136 n. 54. & alij docent, verbum Criminale apud Latinos paulo latius patere, quam verbum peinlich apud Germanos: Et

putant

putant semper hoc pœnas corporis afflictivas tantum indicare; si proprie consideretur vocabulū, illud vero generaliter accipi, adeo ut & ad [illegible] pœnas applicari queat. Alij fatentur, quidem vocabulum Criminalis [illegible] usurpari, sed [illegible] voc. peinlich à Criminali [illegible]. Ergo cum *M. Dn. D. Tabore* mediam amplecterer viam, distinguendo inter vocem peinlich strictius acceptam, ut [illegible] corporis [illegible] afflictionem denotet; eoque significatu æquiparetur voci Halß-Gericht / & [illegible] latius sumptam vocem peinlich, quæ etiam leviores pœnas includit, & sic idem significat, quod vocabulum Criminale; quo cum consentit *M. Dn. D. Kibban. in* [illegible] *p.* [illegible] & supra laudatus *M. Dn. D.* Tabor *in comment.* [illegible] *ad Ordin. Crim. Artic.* 117. th. 1. §. 4. & 5. & ab eodem allegatus [illegible] textus *Ordin. Camer. part.* 2. *T.* 28. §. Item nach [illegible] in peinlichen Sachen / auch Leibs-Straff belangend: [illegible] Ordin. Cameral. clare peinliche Sachen di- [illegible] corpori afflictivas pœnas & non afflictivas. Sufficiant hæc [illegible] Autore nempe & Inscriptione dixisse. Sequitur [illegible] Pars Specialis, ipsius puta Articuli explanatio.

PARS SPECIALIS.

CAP. I.

M[illegible] nunc me properare jubet, cum hactenus egerim de Externis Artic. CX. ad Interna ejusdem: ubi statim in principio occurrit Crimen, quod in Artic. [illegible] Imperator & Status Imperij, quemadmodum non [illegible] ex verbis welcher jemand Schmachschrifft [illegible] Famosus Libellus [illegible] Artic. [illegible] Libelli Famosi seu Schmach-Schrifften [illegible] Pasquill [illegible] ex hoc Artic. deprehendere [illegible] quod Crimen hoc Famosi Libelli [illegible] partem; ea propter operæ pretium [illegible] de hoc Crimine & Famoso libello ipso, pauca dictis superaddere. Notatu autem digna ante omnia mihi videtur Definitio, quæ [illegible] dicitur: hæc est vel Nominis vel Rei. Nominis definitionem indaganti, obviam ibit Fama & Libellus seu liber;

ber: Fama in genere describitur, quod multorum sit existimatio, communi & publico sermone expressa, de vita & moribus [illegible], quæ dupliciter consideratur: alia bona, alia mala fama, teste Wiggers. *in comment. de Iure & Iustit. Tractat IV. c. 1.* à fama vero descendit verbum famosus, quod dici consuevit de eo qui vel est bonæ vel malæ famæ. Famosus exinde libellus igitur [illegible] famosus, quod alienam talis libellus famam occulte & injuste denigrare & violare audeat. *Wiggers d. l. c. 2.* Libellum vero [illegible] Libro ein Buch nemo negaverit; probe tamen hic [illegible], quod in nostra materia ita late accipiatur [illegible] scripturam sub se comprehendat, modo contineat [illegible] famen, quod aperte & clare demonstrat *l. unic. Cod. de famos. [illegible] chartulas: & Artic. C X. v.* Schrifftliche Schmähung [illegible] 1548. T. 34. von Schmäh-Schrifften. [illegible] quæ alias in Jure ad libellum, qui offertur in Judicio, [illegible] quiruntur, non exigantur in famoso libello [illegible] obstabit ille vulgatus versiculus, [illegible] libelli,

Quis, quid, [illegible] quo, quo jure petatur, [illegible]
Recte compositus [illegible] libellus habet.

Nobis enim sermo non est de Libello Judiciali, [illegible] dum enim, quod Famosi libelli nomen [illegible] soleat interdum I. Libellus famosus [illegible] *l. [illegible] 9. [illegible]* II. Libellus famosus ex[illegible] *l. 5. §. 10.* III. Carmen [illegible] *pr. ff. de testib. l. [illegible] 1. [illegible] qui [illegible]* [illegible] ce tamen, [illegible] decantatum, [illegible] turba sit necesse est. IV. Pictura famosa [illegible] 34. von Schmäh-Schrifften / gemählt [illegible] ferner [illegible] v. ber denen solche [illegible] Paßquillisch oder andere weiß [illegible] gedruckt / etc. V. Sculptile aut [illegible] in [illegible] miam alicujus fecit, *d. [illegible] 1548. [illegible] 2. T. 34.* [illegible] geschnitzt und gemacht / etc. H[illegible] *Comment. ad. l. unic. Cod. de famos. lib. c. 1. n. 24.* [illegible] dubium: An hæc prædictæ species, [illegible] Carmen famosum, picturam &c. famosi quoque libelli dici queant & sint? [illegible] negando, hac motus ratione, quod aliud sit scriptura, aliud pictura,

propter

propter l. 9. §. 2. ff. de A. R. D. Sane si vera fateri volo, vera est Bocerii [illegible], si stricte & proprie Libellum accipiamus, uti in Judicio componi solet, quod si vero Libelli generaliter consideremus & [illegible] non diffiteor [illegible] libellum [illegible] excusum, [illegible], carmen [illegible] & fusorium opus, sub libelli famosi nomine venire posse, [illegible] species esse famosi libelli in genere considerari, [illegible] docent. [illegible] Recess. Imper. super. [illegible] leg. quocum consentit *[illegible] in Am. Sect. [illegible] 155. [illegible] I. A lib. Pandect. [illegible] 4. [illegible] Thesaur. pract. voc.* Pasquill. *in Addit.* [illegible] certe [illegible] praetereundum, quod vulgus Famosum Libellum appellet & nominet Pasquillum, secundum Linguam nostram [illegible] omnibus receptum vocabulum eine Pasquill/ [illegible] Schrifft. *R. I. de A. [illegible] 4[illegible] 44. § 2.* Unde igitur [illegible] hoc vocabulum, quaeri posset. Huic certum quid respondere [illegible], quia non una eademque est de ejus origine [illegible]. Sunt enim qui Pasquino [illegible] M. [illegible], [illegible] *[illegible] Fabric. [illegible]* [illegible] unde origine vocis Pasquilli disserit. *[illegible] in Thesaur. [illegible]* Pasquill, qui hoc affirmare conatur ex Topographia Romana [illegible] edita Francofurti quam in *Zwingerus in Theatro [illegible] hu[illegible] 2[illegible] p. [illegible] 1709. voc. P[illegible] [illegible],* [illegible] doceat [illegible], [illegible] *A[illegible]ony [illegible]* [illegible] se visa testatus: cujus [illegible] Ludovicum Castelvetrum Mutinensis suis in hymnum [illegible] [illegible] inseruit. Zwingeri verbo haec [illegible] Pasquillus [illegible] Romanus, atque adeo Pontificus [illegible] Cardinalium ipsorum, qui [illegible] Pas[illegible] [illegible] & impunitate occasionem dedit [illegible] [illegible] Pasquil[illegible] [illegible] Sch[illegible]. [illegible] Anton. [illegible] verba, sed paulo aliter [illegible] esse [illegible] via [illegible] vet⁹ marmoreum repererunt [illegible] fractum, mutilumque jacere, speciem [illegible], quae statua exhibetur in Descrittione di Roma [illegible] p. 402. p. 576 [illegible] Pasquino è una statua antica, per eccellenza reputata pari al famoso Hercole di Belve-

 dere

dere Se bene all'una & all'altra per ingiuria del tempo, ode [illegible] ri, altro non é restato che il tronco; essendo nelle altre membra del tutto quasi inutile è guasta) cum prope tabernam ejus in Parione Statua marmorea gladiatorio habitu effossa esset & eidem [illegible] in via publica erecta, populari joco Pasquillus appellari [illegible] quod illic ob dicacitatem notissimus Magister Pasquinus habitasset. Vulgi ludum confirmavit Aulicorum auctoritas, & qui viva [illegible] num mores publice insectari consueverat, mortuus [illegible] sua Epigrammatophori munus subiit, cum ad statuam hanc [illegible] maledica omnis generis noctu affigerentur [illegible] li nomen sibi vindicarunt. Hanc relationem [illegible] re minime verentur *Carpzov. in prax. crim. p.* [illegible] *d. comment. ad. l. unic. cod. de F*[illegible] *1. n. 2.* [illegible] *hunc. Artic. CX. n. 1.* Neque desunt hodienum [illegible] qui statuam illam Romæ viderint. Modo [illegible] *v. 4. lib. 3. p. m. 173.* memorat, hanc statuam Adriani VI. Pontificis temporibus jam in periculo fuisse. [illegible] inquit Zvvingerus, Hadrianus VI. Pasquilli [illegible] in Parione, demoliri, atque eam in Tiberim [illegible] Sed Ludovicus à Corduba, Princeps Sue[illegible], Caroli V. Imperatoris apud Pontificem Legatus, urbano falloque ingenio [illegible] sit, subdens, Pasquilli statuam vel in imo vadi [illegible] non esse tacituram: Ad id vero Pontifex [illegible] cem, ne ejus vestigia ulla omnino supersint. Tum [illegible] recte inquit, sed tam crudeliter [illegible] deerunt, qui Patroni cineres [illegible] tur, & supplicij locum [illegible] Quibus verborum [illegible] Pontifex [illegible] tamque [illegible] nem de his [illegible] [illegible] nominis dicta sunto.

CAP. II.

EXplicata sic Nominis Definitione, progrediendum est ad [illegible] Rei Definitionem: quæ à DD. in hunc conceptæ est modum.

Famosus Libellus est compositio in scriptis facta, ejus, quod author probare non vult, ad infamiam inurendam, in public[illegible] loco dissemi[illegible] *Carp[illegible]v. prax. crim. P. Farin[illegible]. Rem. in Nemes. Karol. in [illegible] artic. CX M. Dn. D. R[illegible]bhan. Hodeger. d. l.* Carpz[illegible]v. quidem & [illegible] loc addunt *occulto nomine*, quod [illegible] ego omitto, ob [illegible] causas [illegible] adductas. Ex hac [illegible] [illegible] Injuria scripta in specie [illegible] differat à Famoso libello, & quidem ex verbis definitionis [illegible] *famiam ali-* [illegible] *Farinac. quæst.* 105. *n.* 425. *B[illegible] ad l. [illegible]* [illegible] tradunt; [illegible] à Famoso lib. differre scriptum [illegible] [illegible] aliquius pertineat, verum absque infa[illegible] [illegible] & hinc eliciunt, quod [illegible] scripta in[illegible] [illegible] non [illegible] definitio[illegible] famosi libelli, quippe quæ infamiam requirit *[illegible]. in [illegible] de Injur. n.* 19. *C. I. A. h. t. n.* 38. Igitur Injuria scripta [illegible] se habet, ut genus ad speciem, ob omnem enim fa[illegible] [illegible] posse, sed non è contra ob omnem [illegible] Famosi libelli [illegible], [illegible] *p.* 2. *quæst.* 98. *n.* 4. & *n.* 54.

CAP. III.

Qui Famosos Libellos componere dici queant?

QUia hactenus de Famosis Libellis actum, consequens est, secundum ordinem Artic. CX. de Personis, quæ componere possint Famos. lib. differere: & sane Articuli verba pe[illegible] considaranti res non adeo erit difficilis. Welcher jemand [illegible] boßhaffter Lästerer/ Laster und Ubel durch Schmach-Brieff [illegible]t/etc. Neminem latebit hæc verba loqui de eo, qui dolo a[illegible]que [illegible]juriandi & diffamandi talem libellum contra famam alicujus conscripsit. *l.* 5. §. 9. *l.* 3. §. 1. *ff. de Injur.* Nam quicquid agunt [illegible], intentio judicat omnes, cum itaque ex animo & inten[illegible] [illegible] omnis judicetur & æstimetur, sequitur, quod hic distin-

 guendum

guendum sit inter Personas doli capaces & non capaces; e[illegible] tur enim statim doli non capaces ab hac regula; [illegible] non committatur, nisi animo fallendi *l.* 1. §. 2. *ff. de* [illegible] tem non capaces in jure nostro d[illegible] ob [illegible] sus, Impubes, *d. l.* 3. §. 1. amens, dormiens, [illegible] esse nescit, doli non est capax, ut animal [illegible] *l.* 1. *ff. si quadrup. pauper.* sub f[illegible] mente [illegible] hic [illegible] *l.* 3. intelligi nullus ambigo, cum & [illegible] cium. §. 1. *Instit. quib. non est permiss.* [illegible] de summe ebrio, cum & hic mentis ex[illegible] *de poen.* nisi studio & data opera se ingurg[illegible] his ætati imprudentiæque semper [illegible] *ff. de R. I.* Quid dicemus de prodigo, [illegible] cem arguemus cui bonis interdictum? equidem [illegible] posset *l.* 40 *ff. de R. I.* quæ ita habet. F[illegible] dictum, nulla voluntas jam vero [illegible] est [illegible] lus. Ast textum ex textu explicare [illegible] contulerimus *l.* 12. §. 2. *ff. de Tut. & cur.* [illegible] solutus erit hic nodus; non est nov[illegible] etsi mentis suæ videbuntur compotes e[illegible] ctare bona ad se pertinentia, ut nisi [illegible] gessitem; hi enim, quod ad bona [illegible] pe[illegible] unt exitum. Quid tandem de [illegible] nec affectatam [illegible], excusationem aliquidem m[illegible] cum solo tempore à furore ira distet: non enim p[illegible] quod calore iracundiæ fit, vel dicitur, quam si perseveran[illegible] ruerit judicium animi fuisse. *l.* 48. *ff. de R. I.* nam mal[illegible] tas & propositum delinquentis distinguunt. *l.* 53. *ff. de furt.* [illegible] uberius videri potest. *Cynus ad Cod. Tit. de Injur. n.* 2. *Petr. Gr*[illegible] *los. S. I. V. lib.* 37. *c.* 3. *n.* 4. *Perez. ad Cod. eod. Tit.* Non autem [illegible] capaces tantum excusantur, sed & interdum, qui vident[illegible] li capaces, e. c. qui legitime crimen verum alicui objecere, [illegible] conservandi causa vel defendendi. *Perez. ad. Cod. lib. IX T*[illegible] *jur. n* 3. & 4. Hic occurrit quæstio vexatissima, An ve[illegible] tij seu criminis objecti in Libello famoso excuset obj[illegible] quam quæstionem simpliciter respondeo negando, ob [illegible]

na [illegible] finalia *Artic. CX.* und ob sich auch gleichwol die auffgelegte Schmach der zugemessenen That in der warheit befünde/ soll [illegible] der Außruffer solcher Schmach / nach vermöge der [illegible] deß Richters gestrafft werden, Neque ob- [illegible] & contra adducit *Bocer. ad l. uni. Cod.* [illegible] *n. 11. & seqq.* [illegible] quem quoque [illegible] [illegible] hoc [illegible] pro- [illegible] publice objectum sit crimen in fa- [illegible] alias legitime, quod [illegible] [illegible] et: [illegible] sive crimen sit verum seu falsum [illegible] non excusat, quia [illegible] Jura suppeditant [illegible] semper præ- [illegible], ubi tamen publice [illegible] edi- [illegible] quod famosus [illegible] libellus in Judicio legi- [illegible] differat a nostro famoso libello, uti de- [illegible] Artic. CX. [illegible] / Außtretter. *Per. d. lib.* [illegible] *p. 3.* [illegible] *n. 287-* [illegible] [illegible] *n. 144. Matth. Ste-* [illegible] [illegible] [illegible] *4* [illegible]*.4* Attamen [illegible] *Matth. Steph.* [illegible] [illegible] [illegible] docent verba [illegible] *Arti-* [illegible] der Rechten und [illegible] deß Richters. De- [illegible] dum, quod nec honoris præfatione injuria tol- [illegible] DD. calculis probari contendit *Gail. lib. 2.* [illegible] *ad Cod. T. de Injur. n. 7.* nisi abfuisse injuriandi ani- [illegible] docere possit.

CAP. IV.

Qui Injuriam pati possint?

Sequitur in Articulo CX. Persona cui injuria infertur. Welcher jemand / quod vocabulum jemand / latine *quempiam*, innuere videtur, omnem hominem injuriam pati posse, tanquam vocula generalis, quæ comprehendit omnem non exceptum, ad

ad cujus ulteriorem interpretationem egregie facit l. 3. §. [illegible] ff. de *Injur.* quæ dicit, omnem injuriam pati posse, qui [illegible] præsumitur; est pati quis injuriam, etiamsi non [illegible] Facere vero nemo, nisi qui scit, se in[illegible] facere; [illegible] hinc est quod brutum pro [illegible] *Ioh Wiggers. de Iustit. & Iur. Tract. 2. [illegible]. 2 n. 3 l. [illegible]* Eleganter præterea docet Imperator *in* [illegible] l. 1 [illegible] injuria affici [illegible] ipsemet directò, vel per consequentiam [illegible] Paterfamilias, seu materfamilias *d. l.* [illegible] Per semet alicui fit injuria, *ut l. 1. §. 3* [illegible] trisfamil. vel Matrifamilias fit injuria, [illegible] Per consequentiam alicui fit injuria [illegible] Dominicæ potestati subjecti [illegible] junctæ vel [illegible] *l. 2. Cod. eod. l. 1. § 3. ff. habet* [illegible] cum fit liberis [illegible] enim ad nos injuria quæ in his fit, qui vel [illegible] affectu subjecti sunt. Uxori [illegible] quod maritus [illegible] stituet [illegible] subnectitur *in l. 2. ff. de injur.* [illegible] res ab uxore quam [illegible] nisi [illegible] one, alia ve injuria agatur, quia ad ipsum [illegible] at. *l. 4. & 5. Cod. de his qui accus.* [illegible] *Inspect. VI.* qui cum multis aliis extendit hoc, [illegible] per consequentiam lædi possit, fere ad omnes, qu[illegible] est hunc vel illum non fuisse læsum seu injuria affe[illegible] gato Principis res est expedita; utique enim Princeps [illegible] quentiam injuria afficitur, si ejus Legatus Jure Genti[illegible] bilis injuria afficiatur, docet *Car. Pasch. de Legat. cap. 74.* [illegible] *sel. de legat. 2. differt. 13. H. Grot. de I. B. & P. lib. 2. cap. 18.* [illegible] do autem hoc in Procuratore negotiorum gestore lo[illegible] ostendit *Cynus ad Cod. Tit. de Injur. n. 6. & 7. Prosper.* [illegible] *n. 280. & seqq.* qui etiam ibi, ulteriorem info[illegible] efflagitanti, satisfaciet.

CAP.

CAPUT V.

De Criminibus, quæ in Famoso libello objici solent, notabilibus seu de Materia Famosi libelli.

C[illegible] Articuli CX. nunc [illegible] ad verba [illegible]. Est enim [illegible] [illegible] libelli Famosi eundem [illegible] [illegible] & [illegible] *ff. de Injur. & famos. lib.* [illegible] autem obji- [illegible] quod [illegible] *in pr.* [illegible] verbis: [illegible] [illegible] [illegible] libelli, [illegible] [illegible] inter injuriam [illegible] & [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] & [illegible] publico [illegible] *l. 1. l. 4. §. ult. ff. de his qui* [illegible] quæ crimina [illegible] Boetius [illegible], [illegible] posse, nisi crimen aliquod [illegible] [illegible] extra [illegible] pos- [illegible] Hinc [illegible] quod [illegible] famosi libelli [illegible] [illegible] [illegible], nebulo [illegible] [illegible]. Sed quia de hac materia in Cap. VII. ulterius di- [illegible] hoc cap. finem impono.

CAP. VI.

Requisita Famosi libelli quæ sint?

FAteor quidem me jam egisse de requisitis Famosi libelli, & sa-

ne

ne de [illegible] quædam restant, quæ ad formam Famosi libelli [illegible] pertinere creduntur, & adhuc in [illegible] superfluum [illegible] ponenda, cum [illegible] jam [illegible] paucis in memoriam revocare [illegible] : Prius tamen [illegible] quid [illegible] quam ad [illegible] *Neldelius in [illegible] Organ* [illegible] I. c. IV. § 10. divide [illegible] in Substantialia [illegible] proprie in Naturalia & in Accidentalia, & [illegible] *vius, in [illegible]. Feud. c. 2. Thes. IV.* [illegible] nec Philosophos differre, in [illegible]. Quicquid de re [illegible] corporali seu incorporali [illegible] sit vel ejus genus, vel differentia, vel [illegible] Genus & differentia, inquit, [illegible] prium [illegible] necessario [illegible]. Atque [illegible] JCtis vocantur substantialia. [illegible] in Essentialia, quæ [illegible] quæ essentiam necessario consequuntur [illegible] stantialia [illegible] naturalia; quia illa plane [illegible] quia naturam immutant. [illegible] illo modo dicendi per se, de [illegible] tur *Aristotel. lib. 1. poster. Analyt.* [illegible] sita, applicanda nunc [illegible] ad [illegible] Famosi [illegible] certe uti ex definitione Famosi libelli [illegible] substantiale requisitum Famosi libelli [illegible] publico objecto [illegible] secundum [illegible] unrechtlicher unschuldiger weiß [illegible] ad naturam seu essentiam pertinet Famosi [illegible] ejus interitum ab esse nullo [illegible]. [illegible] ra, quippe quæ non ad constituendam [illegible] Famosi libelli spectat, sed [illegible] certum enim est, pictum, exsculptum [illegible] libellum [illegible] Famosum libellum [illegible] supra ostensum : cum ab Famosi libelli natura [illegible] cedatur. Sicut enim feudum si natura ejus immutatur, ex proprio fit improprium, ita & Famosi libelli natura mutata, ex proprio fit improprius Famosus libellus. Ad naturale

quoque

quoque requisitum Famosi libelli referendum arbitror, certo alicui individuo fuisse objectum crimen; quapropter libellum calumniis & delictis repletum, si non certum individuum denotet, [illegible] Artic. [illegible] [illegible]

Artic. CX. §. 2. qui citat etiam clarum satis textum contra C[illegible] *R. I. Francof. de A.* 1577. *Tit.* 35. §. und setzen ordnen *v.* Noch [illegible] keine *Famos.* Bücher oder Schrifften / es habe der Author [illegible] Nahmen darunter gesetzt oder nicht desgleichen auch [illegible] lich / &c. Nunc constat ad [illegible] II. Imperatorem [illegible] *Recess. de A.* 1577. [illegible] ex [illegible] Carolum V. [illegible] fuisse; at idcirco hic Recessus [illegible] posteriores [illegible] ut corrigere valeat [illegible] errorem, intellige [illegible] quod vero non facile nisi ubi necessitas [illegible] procedendum; interpretationem Recessus [illegible] *culo* CX. constituto judicio. neque dici potest [illegible] *A.* 1577. loqui de injuria [illegible] non de Famosis libellis [illegible] me verba illa: es habe der Author &c. [illegible] tantum sequentia, quæ [illegible] de injuria [illegible] loqui [illegible] lia. Quærere igitur ex [illegible] quomodo verba *Artic. CX.* [illegible] telligenda; responsum dant 1. quod [illegible] denominatio, nemo quippe ita stolidus vult videri [illegible] quo sit se detegi subscribat, & sic manifeste se [illegible] Quid autem verba, nach ordnung der Rechte [illegible] proclivi sensu eorum. Quidam omnes DD. [illegible] dent, Articuli verba illa loqui de [illegible] nomen [illegible] secundum Ordinem Juris in Judicio, nempe de [illegible] menta aliquid adversus alterum [illegible] quemadmodum etiam *l. un. Cod. de Famos. lib.* [illegible] lent. *vid. mod.* [illegible] *Matth. Steph.* [illegible] *Artic.* CX. [illegible] [illegible] tota [illegible] Artic. [illegible] raliter dum Artic. loquitur welcher [illegible] Schmach [illegible] zu Latein Famos. lib. genant [illegible]. [illegible] dicio talis libellus non divulgatur [illegible] Judici [illegible] libellus [illegible] eum [illegible]. Videmus [illegible] verba nach ordnung der Rechten [illegible] *Cod. de mutat.* [illegible] CX. *L. A.* docet enim [illegible] sive sit nomen seu [illegible] lose id fiat, vel [illegible] fraus aliqua [illegible]

[illegible]

mosum libellum, si in eo authoris nomen non est subscriptum, [illegible] est subscri- ptum [illegible] libellus; [illegible] elegantes [illegible] M. Dn. D. [illegible] d. l. quod ea, quæ ob [illegible] tem [illegible] ne- [illegible] limitent.

CAP. VII.

In quem Finem alicui Famo- mosus [illegible] Libellus.

R[illegible] Anno [illegible] der Pein- [illegible] / durch seine Läster- [illegible] Videndum igitur [illegible] quod [illegible] per- [illegible] per lit- [illegible] l. 5. Cod. [illegible] caus. infam. irrog. [illegible] l. 1. Cod. de [illegible] §. 1. & [illegible] ff. de [illegible]. [illegible] turpia facta quædam Jus & Lex expresse notant, quæ- [illegible] hominum virorum censuræ relinquunt. Inde est, [illegible] Infamia Juris, alia Facti. d. l. 13. [illegible] §. [illegible] de obseq. par. præst. l. 10. l. 22. ff. de [illegible] [illegible] testam. Infamia Juris dicitur, quæ [illegible] aliquo [illegible] authoritate Juris id factum notantis, irrogatur. l. 20. ff. [illegible] infam. l. 8. l. 20. Cod. ex quib. caus. infam. irrog. Irro- [illegible] vel immediate à Jure, cum tale quid notorie commis- sum est, quod nulla Judicis sententia expectata leges infamia [illegible] in scenam prodierit, quæstus faciendi causa. l. 1. l. 3. [illegible] 25. annis. l. pen. eod. [illegible]

ne delicti, pro confesso enim habetur. *l. 5. ff. eod.* Vel medi [illegible] sententiam condemnatoriam in caussis famosis de quibus [illegible] *rez. ad Cod. Tit. hoc n. 10.* Infamia facti est, quæ e [illegible] iisque non dubiis, jure tamen non notatis, [illegible] alicujus apud graves & bonos viros [illegible] *Bxer VII. lib. 3. tit 2. th. XVII.* A [illegible] autem est infamia [illegible] men omnino distinguenda, levis notæ macula [illegible] *rest.* qua notatur is, qui ex aliis caussis [illegible] famosæ, damnatus est, inter infames [illegible] ratur. *Perez. d. Tit, Bacer. ad l. unic. n. IV.* [illegible] Hoc adhuc superaddendum esse [illegible] tur, vel ex sordido vitæ genere [illegible] ma nativitate, ut in spuriis [illegible] gi opinione, inter infames aut levi macula [illegible] quorum famam [illegible] famoso [illegible] quodam, neque mo[illegible] rum liberi, [illegible] obtrectatio & convitium [illegible] pinione honestorum & [illegible] Ex harum specierum [illegible] puto, quod nulla plane [illegible] aut alio convitio conspur[illegible] inter quos primas tenet. *l.* [illegible] *bellus alterius* [illegible] werck [illegible] §. [illegible] geschmäht [illegible] keines weges au[illegible] Handwercks-Gesellen / mit und neben jhme zu [illegible] seyn/so lang/biß die angezeigte und angezogene *injur*[illegible] gegen jhme/wie sich gebühret/erörtert wird. Egr[illegible] Serenum alloquendo, *lib. in Sap. non. cad. injur.* inqu[illegible] nire, ut faciat quis injuriam mihi, & ego non acci[illegible] juria bonis non nisi à dispari ferenda sit: Privatio qu[illegible] ponit terminos habiles, nempe quod ille, qui inf[illegible] to, etiam reapse criminis sit reus: si enim accusa[illegible] quæso innocens reperiretur? Ideo scribentes & [illegible] bit probatio. *l. 3. Cod. de Edend.* antequam [illegible]

[illegible] Neque juvat vulgi opinionem. *l. 1. §. 2 ff. de Injur.* [illegible] quod omnis injuria, quæ [illegible] corpori; [illegible] ad [illegible] dam [illegible] & [illegible] & di- [illegible] Nihilominus [illegible] ca ha[illegible] ita [illegible] inha- [illegible] quidem [illegible] dissolleant: [illegible] adde- [illegible] dass gibet man den [illegible] Hand- [illegible] videmus: sed [illegible] Imperii [illegible] Straffen [illegible] Meister- [illegible] denen [illegible] Obrigkeit [illegible] ge- [illegible] Hoc qui- [illegible] Jurisdictione [illegible] *vid. Wesemb. in P. ff. quod cujusq; universitat.* [illegible] *verb.* Zunfft. Cæterum [illegible] Ratisbonensibus deliberatum [illegible] de [illegible] hisce pessimis moribus: quid autem & qu[illegible] futurus Recessus, qui quotidie expectatur [illegible] De Jure Canonico, qui sint infames, exponit. *c. infames 6.* [illegible] Nemo autem ex modo allatis non videt, Famosum libellum [illegible] laborare, imò carere fine, si de Jure quæstio est. [illegible] Tholos. in Synt. J. U. hos adducit versiculos haud [illegible] *nec musis aptius est, quam ferre [illegible] qui [illegible] si [illegible] dissimul[illegible] infirmat.* Quod Imperatores Octavianus [illegible] &

Tiber-

Tiberius probe observavere, quemadmodum *Suet* [illegible] memoriæ prodi[illegible] De Octaviano scribit, quod [illegible] libellos famosos non expavevit [illegible] *cap. 45. & 55.* De Tiberio memorat *dictus* [illegible] sui [illegible] ac patiens fuerit [illegible] haud [illegible] tes, canem timidum vehementius latrare, quam [illegible] quæso nescis, omnia jura prohibere [illegible] dere, qui ab aliquo [illegible] se [illegible] injuria est & iniquitas [illegible] *iniquitas* [illegible] *VI. quæst* [illegible] *c. VI. quæst.* 1. Delatum [illegible] putet [illegible] invidia pro [illegible] ferentia [illegible] hactenus de [illegible] lich seu unredlich [illegible] inter unehrlich & unredlich [illegible] possem: ho[illegible] propri[illegible] que est incapa[illegible] redlicher Mann [illegible] do, legitime pro unredlich [illegible] aliquem esse unehrlich seu ehrloß qui [illegible] cher Mann. Differunt itaque [illegible] intelliga[illegible] qui publice seu legitime pro tali [illegible] compre[illegible] vice versa. *Speidel. spec. voc.* [illegible] *de A.* [illegible] von Notarien / §. 2. P. H. O. *Artic.* 103. *R.* [illegible] T. von Schmähschrifften. §. 2.

CAP. VIII.

Quæ sit Pœna constituta, ob crimen Famosi libelli?

ARticuli CX. verba, quæ adhuc expli[illegible] fam [illegible] de eo agendi, quomodo vindicetur famosus libellus, & sane Articulus paucis multa dicendo semet [illegible] pedivit,

expedivit, dum omnia ad pœnam spectantia in verbis sequentibus [illegible] innuit. Derselbig boßhafftige Lästerer / soll nach erfindung solcher Ubelthat / als die Rechte sagen / mit der [illegible] in welche er / den unschuldig geschmähten / durch seine unwarhaffte Lasterschrifft hat [illegible] gestrafft werden. Notatu hic digna ante omnia [illegible] nach erfindung solcher Ubelthat / als die Rechte sagen. [illegible] neminem, nisi coram Judice compe- [illegible], reum [illegible] dici debere [illegible] l. 5. ff. de [illegible] judicio opus est, [illegible] Horatio. lib. 2 Satyr. 1. [illegible] carmina, [illegible] judicium. Ante quam [illegible] de judicio pauca præ- [illegible] dicendum, quod [illegible] iterum vel Publicum vel Privatum. Secundum Jus Civile Publicum [illegible] Ordinarium vel Inquisi- [illegible] Carpzov. p. 3. quæst. 10[illegible] n. 17. describitur in l. 1. ff. de publ. jud. quod [illegible] de crimi- ne [illegible] plerumque populo §. [illegible] Inst. de publ. jud. [illegible] crimen illud [illegible] vid. [illegible] ad l. [illegible] dictum, [illegible] per accu- [illegible] per libellum ab [illegible] apud Judicem [illegible] ad vindictam & [illegible], tanquam de judicio publico; [illegible] privato [illegible] vocabulo [illegible] Actor seu Kläger; qui vero accuset [illegible] seu Anklager: de quo videri potest Carpzov. [illegible] p. 3. quæst. 104. n. 2.

Accusare [illegible] omnibus ex populo §. 1. Inst. de publ. jud. [illegible] expresse sint prohibiti [illegible] regulariter [illegible] l. 8. 9. 10. ff. de Accusat. & inscript. [illegible] C. 1. A. T. de Accusat. Struv. Synt. h. t. Carpzov. d. [illegible] n. 21. & sqq. ob sexum, [illegible], statum, defectum [illegible], suspectam [illegible], famam & re[illegible], nisi suam [illegible] injuri- am exsequantur, mortemve propinquorum defendant. l. 11. ff. l. 12. Cod. de Accusat. & inscript. Vel criminis atrocissimi, quod pate-

fieri

fieri Reipublicæ summe interest, accusent. *l. 7. l. 8. ff. ad L. Jul. Ma-jest. l. 13. ff. de accusat.* his LL. addi poterit *Prosp. Farinac. lib. 1. T. 2. quæst. 12. n. 59.* Hic non immeritò quæritur, quid obtin[illegible] ria Judici seu Magistratui facta sit, an ipsemet simul accusatoris & Judi-cis officio in propria causa defungi queat? quod *Gail. lib.* [illegible] asserere quoad praxin non dubitat: confer[illegible] *Carp*[illegible] nempe notoria sit, & pœna non tam p[illegible] vindictam concernat, sed inferatur Judici ut Judi[illegible] nostro certum, neminem Judicem competentem esse in causa pro-pria: imò nec Imperatorem regulariter in causa propria judicare velle demonstrat *Aur. Bulla. Tit. 5. in fin.* Quid autem si plures u-num accusent, cujusnam Judex accusationem primam audire de-bet, de eodem delicto? Respondet egregie *l. 16. ff. de accusat. & in-script.* quod, si plures existant, qui reum in publicis Judiciis ac-cusare volunt, Judex eligere debet eum, qui [illegible] scilicet cognita, æstimatis accusatorum Personis, vel de dignitate, vel ex eo quod interest, vel ætate, vel moribus, vel alia [illegible] causa, quas uberius explicat *Carpzov. d. p. 3. pr. c. quæst.* [illegible] Inter-ea nullum est dubium præmia & laudes [illegible] me accusantes & probantes crimen ab aliquo commissum, quod sciri Reipubl. conducit; videmus hoc fieri in accusatione famosi libelli criminis, ex *l. unic. Cod. de Famos. lib.* vel [illegible] tioni suæ ac saluti publicæ custodiam [illegible] nomen [illegible] teatur, & quæ per famosum libellum [illegible] proprio edicat, ita ut absque ulla trepidatione [illegible] dem, quod si assertionibus [illegible] veri [illegible] laudem maxi-mam & præmium à nostra clementia consequetur. [illegible] Reipublicæ utilitatem reum famosi libelli [illegible] accus[illegible] pro modo substantiæ accusatæ personæ [illegible] Judicis re-munerabitur *l. 5. §. ult. ff. de Injur. arg.* [illegible] *l. 2. Cod. de falsa moneta.* Superest hic quæ[illegible] reum famosi libelli, si notus sit, accusare? respondeo, quod quidem non ad accusandum propter *l. unic. Cod. ut nemo invitus agere* [illegible] *l. fin. Cod. de Usur. pupill. Artic. 214.* [illegible] diesen oder andern fällen zu klagen niemand genöttiget werden. tta-men ad indicandum compelli possit, inprimis, si spectat salutem pu-

blicam

blicam, neque objici potest, crimina tum manere impunita, quia Judex ex Officio dein ad Inquisitionem & delictorum pœnam procedit; qui Processus Inquisitorius plerumque est in usu, testis est *Prosp. Farinac. lib.* 1. *Tit.* 1. *n.* 10. ubi de Inquisitione tractat. De Jure Canonico nullum restat dubium, Judicem ex officio inquirere debere, videatur *c. qualiter & quando imò Tot. Tit. X. de accusat. & Inscript.* De Jure Civili res non adeo erat expedita, *hodie tamen propter Novell.* 128. *c.* 21. & alios textus dubio caret, quamvis nec de Jure Civili desint textus, qui id affirmare videntur *l.* 3. *l. congruit. ff. de off. præsid. l.* 1. *Cod. de custod. reorum l. ea quid. Cod. de accusat.* hodiè nodum [illegible] solvit *Artic.* 219 *ord. crim. v.* wo aber die Obrigkeit ex Officio. *Artic.* 214.

Personas accusantes sequuntur qui accusari possint de hoc crimine Famosi lib. Accusari ergo possunt omnes non prohibiti seu specialiter excepti, hoc est, omnes qui ex causa speciali accusationi non [illegible], ut sunt Dignitas, Officium, Mentis defectus, Accu[illegible] sustenta. Famosi libelli idcirco accusantur criminis, si *l. unic. Cod. de Famos. lib.* sequi velimus, ergo Articulus noster supplet [illegible] *l. unic.* ex Articulo, imò quoque ex textibus po[illegible] Imperij, Author & quicunque modo sciens [illegible], hoc est [illegible] inficiens, mandans, consulens, pro[illegible] persuadens, quod approbat & *l.* 11. *pr. & §.* 3. *ff.* [illegible] ad quorum [illegible] legentem & invenientem, non vero sta[illegible] [illegible] Magistratui offerentem; sed dolo[illegible] in publicum proferentem, item ementem, vendentem, typis excudentem [illegible], quamvis hodie vix possibile sit, fa[illegible] libellum typis imprimi, cum in toto fere Imperio nostro R. [illegible] Inspectores & Censores, qui [illegible] typis [illegible] censent. [illegible] 1570. Ex quamvis [illegible] videri possit, ha[illegible] personas prædictas pœnæ, quam & patitur author famosi libelli, [illegible] tamen LL. [illegible] quæ [illegible] præcipiunt; ab [illegible] temere recedere, non audeo, propter *l. unic. Cod. de Famos. lib. R. I. de A.* 1530. 1541. 1548. 1570. 1577. qui textus omnes, quid [illegible]dum, satis declarant, nihilominus *Carpzov.* hanc sententiam & LL. [illegible] rigorosas non sequitur; hoc tamen lubens concedimus.

inventorem ac propalatorem pasquilli, ab omni pœna immunem non esse, certe & ego nec hanc Carpzovij opinionem improbo omnino uti mox sum dicturus; mihi sane firma ac immota manet tamen *l. unic. Cod. de Famos. lib.* quæ clarissime dicit, si vero non statim easdem chartulas vel corruperit, vel igne consumpserit, sed vim earum manifestaverit (intellige malo animo in publico ut P. *Farinac.* interpretatur) sciat, se quasi auctorem hujusmodi delicti capitali sententiæ subjugandum: Hoc tamen minime inficias iverim, LL. hasce videri severas, quia vero ita sunt scriptæ, neque destituuntur rationibus, nec distinguunt, nec [illegible] erit illas distinguere vel aliud statuere propter *l. 42. ff. de pœn.* cum præterea & hoc accedat, quod Judici competenti integrum sit, pœnam ordinariam & rigorem ejusdem mitigare, minuere, vel augere pro circumstantiarum qualitate, si justa, rationabilis & sufficiens causa, id exigat, quod ipsemet fatetur *Carpzov. in prax. crim. part. 3. quæst. 142.* de mitigatione pœnarum. *n.* [illegible] *l. 13. l. 11. ff. de pœn. Artic. 160. Constit. Crim.v.* mehr [illegible] werden. *& v.* so wollen wir. *Artic. 167. Prof. Farinac. quæst.* [illegible] In hac accusationis materia haud immeritò quæritur; [illegible] *Iudiciis privatis, ita & in hoc criminali publico* [illegible] *curatorem defendere posit?* De Jure Civili tam de Acc[illegible] Accusatore negatur in causis & delictis publicis capitalibus, propter *l. 13. §. 1. ff. de publ. jud. l. 1. in fin. pr.* [illegible] *Gail. de P. P. lib. 1. c. X. in pr. & c. 9. n. 4. c.* [illegible] *criminalib. 5. quæst. 3.* De Jure vero novissimo [illegible] matur ex *Artic. 12. Const. Crim.* [illegible] sein Gewalthaber. quod accusans posset [illegible] quia omne periculum hodie cessat, [illegible] abrogata, ne metu propriæ salutis, ab [illegible] sic crimina impunita remaneant. De [illegible] est liquida, ob rationes & textus [illegible] nendos, quos *Carpzov. in prax. Crim. quæst.* [illegible] conciliat, & tandem quoque [illegible] cum Papiniano *in l. penult. §. ad Crim. ff. de Publ. jud.* & cum Interpretibus, in causis criminalibus Procuratorem pro [illegible] admittendum esse, non solum ad litem contestandam, sed nec ad

defen-

defendendum aut respondendum aliis interrogationibus quæ fiunt à Judice super crimine commisso, de quo accusatur. Ad leges obstantes & rationes contrarias non inepte forsan respondet *Carpzov. d. l.* reum absentem defendi quidem posse per procuratorem in capitalibus judiciis, non quoad causam principalem, ejusque merita & ad litem, ut si excusationes justam rationem habeant, absolvatur absens, sed solum quoad allegandum absentiæ causas, & excusationes innocentiæ, ne absens damnetur, sed sententia differatur, si excusationem ut justam judex approbarit, quemadmodum & accipiendum *l. 3. Cod. de accusat. l. 23. §. 2. ff. de procurat.* jungatur. *l. 10. l. 13. ff.* [illegible] *l. 1*[illegible] *d.* Papinianus in hunc modum loquitur, inter accusatorem & reum cognitione suscepta, excusatio, pro absente, justis ex [illegible]ibus, admittitur, nec per triduum per singulos dies [illegible] condemnetur, vel de accusatoris absentia; præsente Reo, [illegible]. Minime verò dictæ responsioni contra-[illegible], quod in *d. l.* Procurator admittatur ad defendendum; [illegible] & per excusationem absentiæ rectissime dicitur Reus absens defendi, ante litem contestatam quidem, ne bona absentis annotata, post annum in fiscum redigantur. *l. 1. §. fin. l. ult. in pr. ff. de* [illegible] *damnand.* post litem vero contestatam, ne citatus [illegible] habeatur *l. 10. & penult. ff. de publ. jud.* Hæc [illegible] docent, quod nec pro incarcerato Reo procura-[illegible] e possit, adversus quem hodie processu Inquisitorio [illegible] proceditur, at bene Advocatus, qui dominus litis non [illegible] capitalis sententia fertur. *l. 22. l. 23. Cod. de procurat.* [illegible] Reo in judicio non denegatur Procurator seu potius defensor seu Advocatus, qui pro Reo verba faciat pro-[illegible] [illegible]ssimum textum *Artic. 88. Constit. Crim. v.* Doch [illegible] der Kläger und Antworter willen stehen/ ihren Redner auß den [illegible] oder sonst zunehmen oder selbst zu reden: *vid. Matth.* [illegible] *ad Artic. 88. in pr.* Tum enim præsentia rei efficit, ne judi-[illegible] elusorium, quod alias accideret *l. 75. ff. de jud.* si sententia [illegible] procuratorem absentis pronunciaretur. vid. ulterius de hac materia [illegible] *lib. 1. de Pac. Publ. c. X. Carpzov. allegato sæpius loco Pract.* [illegible] 17. 18. 19. Hactenus de personis, quantum instituti ratio permisit, actum, sequuntur requisita aliqua, quæ requiruntur ad processum ordinarium criminalem, quæ paucis sum indicaturus:

catarus:

catiirus: *Primum est* Libelli accusatorij oblatio, qui libellus in narratione facti, Causa vel Medio concludendi consistit. I. Narratio facti continet ut patet ex *l. 3. ff. de accusat. Artic. 89. Constit. Crim.* I. Nomen Authoris. II. Accusati. III. Judicis IV. Maleficium & delictum ejusque magnitudinem & locum in quo crimen commissum. II. Medium concludendi consistit in eo, ut accusator ex facto vel delicto apposite inferat, ad jus seu pœnam legitimam, cum annexa clausula vulgari, (Salvo Jure) ne quid omissum, libello præjudicet de qualitatibus. III. Petitio seu conclusio, quæ maxime necessaria in libello, pœnam petit LL conformem generaliter. *l. 1. §. calumnia ff. ad Sctum Turpill. Artic. 89. Constit. Crim. vers.* und bittet.

Secundum est Accusatoris satisdatio, de sumptibus litis & injuria, qua cavet pro reconventione & expensis Accusati, antequam litis contestatio accusato imponatur; & quidem olim per *l. 7. pr. ff. de accusat*: ad pœnam talionis inscribere se reus debebat, quæ subscriptio statim in libello accusatorio fieri debebat. *l. 3. ff. de accusat*: Sed usu & consuetudine hodiè tam pœna calumniæ, quam inscriptionis solennitas passim in desuetudinem abiere; ideo autem introducta erat subscriptio, ut similitudo supplicii temere accusatorem obstringeret. Etsi autem hodie hæc subscriptio & inscriptio obsoleverint, non tamen similitudo supplicii plane in calumniatoribus cessat, cum præterea etiamnum hodiè custodiæ accusator circumdari soleat, donec de prosequenda lite & refundenda injuria ideonee satisdet. *l. 3. Cod. de his qui accus. Artic.* 12. *Constit. Crim.* & *Matth. Steph. artic.* 12: *Wesemb. parat. ff. T. de Accusat. n.* 12.

Tertium est litis contestatio, si Reus compareat, & ad libellum accusatorium respondeat *l. unic. Cod. de lit. contest.* secus, si sit contumax & absens.

Quartum est probatio & reprobatio, quæ regulariter actori seu accusatori incumbit. *l. 3. Cod. de* Edendo.

Quintum est sententia, quæ judicio finem imponit. vid. late *Wesemb. in parat. ff. de re iudicata. n. 7. Carpzov. in prax. Crim. p. 3. quæst. 106. n. 95. 96.*

Processum ordinarium excipit Processus Inquisitionis, qui & summarius vocatur, qui est, si nullo accusatore apparente. Joan-

pes

per viam inquisitionis procedit, reoque pœnam Legibus definitam irrogat, ne delicta, certa & notoria, impunita maneant. *Carpzov. & Prosp. Farinac. de Inquisitione. in prax. crim.* Processum Inquisitorium seu Inquisitionem definiunt, quod sit legitima Judicis ex officio procedentis super delicto informatio; dein dividunt in Inquisitionem generalem & specialem: generalem appellant, qua quæritur, an sint latrones & facinorosi in territorio? *l. 13. ff. de Offic. Præsid.* specialem esse putant, qua in delicti modum & auctorem, personam certam in inquisitione generali, suspicionibus gravatam, in specie Judex inquirit. *Artic. 214. Constit. Crim. v.* und wo der Beschädigte nicht peinlich klagen wolte / so soll dannoch die Obrigkeit den Thäter nichts desto weniger von Ampts wegen rechtfertigen / und nach Gelegenheit der Person und überfahrung straffen lassen. Formanda autem est inquisitio justo ac debito modo, secundum leges, quæ requirunt I. ut famosi libelli crimen perpetratum sit certum ex generali inquisitione præcedente. *l. 1. §. 24. ff. ad Sc tum Silan.* II. ut Judex sit competens i. e. possit cognoscere de famosi libelli crimine, tum ratione delicti, ut habeat superiorem Iurisdictionem seu merum Imperium, tum ratione fori, quod reus in delicto sortitur, quod triplex constituunt, I. forum domicilii seu habitationis *l. 19. §. 1. l. ult. ff. de Jud. l. 2. Cod. de Jurisdict.* II. Forum delicti commissi ubi nempe famosum quis libellum publicavit & manifestavit: h. e. ubi delictum hoc perpetratum *arg. l. 9. §. 3. & 4. in med. ff. ad exhibendum.* III. Forum deprehensionis. Hæc autem Fora considerantur respectu delinquentis, non vero respectu accusatoris. *l. 5. Cod. de Jurisd. T. T. cod. Si a non competenti.* III. Ut reus, de quo per generalem Inquisitionem Judex informatus est, incarceretur, ne aufugiat, & processus Inquisitionis fiat elusorius. *P. Farinac. pr. crim. quæst. 27. n. 16. & seqq.* IV. Ut formentur articuli inquisitionales, & annotentur responsiones ad articulos ab Inquisito datæ. V. Ut negante in inquisitione reo delictum, Judex testes producat, qui testimonium jurato perhibeant. *l. 11. l. 16. Cod. de Test.* VI. Ut Reo defensio concedatur secundum *P. Farinac. pr. crim. lib. 1. Tit. 1, quæst. 1. n. 11.* VII. Ut transmittantur acta inquisitionis, in dubia re ad collegium Iurisperitorum, quod videmus constitutum *in Artic. 219. ordin. crim. verb.* Wo aber die Obrigkeit ex officio und von Ampts wegen wider einen

Mißhändler mit peinlichen klagen und Handlung vollführe / so sollen die Richter / wo Ihnen Zweiffel zufiele / bey der [illegible] Schul Rath zusuchen schuldig seyn. Non enim [illegible] reus, si delictum perseveranter diffiteatur, quamvis [illegible] deficiant probationes, multo minus condemnari debet, [illegible] aut convictus *l. 1. cod. de pœn.* Sed alio modo [illegible] per tormenta veritas extorqueri poterit. *l. 8. ff. de quæstionib.* [illegible] remedio Reus adigi possit, ut confiteatur, ab [illegible] rit, *propter Artic. 61. Constit. Crim.* qui & hoc [illegible] Judex nec Accusator, legitimè observatis [illegible] quisitis, in hoc casu contingente, puniri queat, [illegible] subjectus urphedam juret, se non ulterum [illegible] *Artic. 20. Constit. Crim v.* Es soll auch kein Obrigkeit [illegible] im fall die Gesatz / überfahren kein Urphede [illegible] peinigt sein Schmach / Schmertzen / Kosten / [illegible] Recht / doch alle thätliche Handlung außgeschlossen [illegible] suchen möge. Quod si verò is, de quo quæstio [illegible] ta confiteatur scelus, non tamen statim & hic erit [illegible] demnandus, sed secundum *Artic. 56. §.* der [illegible] turam adhuc semel ex eo quærendum, num [illegible] confessum crimen. Quod si affirmet & [illegible] cum tum esse [illegible] persuadeo; Ast, si [illegible] ram crimen, prætendens cruciatus & dolore [illegible] reducere eum *Artic. 57.* & de novo torturæ subijcere jubet, præsuppositis tamen præsupponendis, si nempe [illegible] quæ reum suspectum reddere valeant: Quod si in [illegible] finito, legitimè reus confessum jam crimen inficietur, [illegible] sine dubio erit, ut præscribit, *Artic. 91. Const. Crim.* Ad [illegible] quoque essent varia ad Processum tum ordinarium, tum [illegible] rium pertinentia, si tempus & instituti ratio permitterent, [illegible] undum potius erit ad *Articuli* CX. explicationem, in [illegible] famosi Libelli criminis attigimus. Hoc crimen famosi libelli [illegible] est antiquissimum, ita & eius pœnæ variæ sunt & ve[illegible] *In* Jure Divino reperimus talionis textum elegantissimum, [illegible] *v. 18. 19. In LL. 12. Tabb: fustigationem, teste Gothofred. ad 12. Tab.* Horatius Flaccus mentionem facit flagellationis *in Epist. lib. 2. Epist. 1. ad Augustum,*

*[illegible]

dolnere cruento
Dente lacessiti; fuit intactu quoque cura,
Conditione super communi, quin etiam Lex
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quenquam
Describi, vertere modum formidine fustis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.

Lehmann. in Chronic. Spirensi lib. 2. c. 28. sub finem, memoriæ prodit, temporibus quoq; Regum Francorum, hanc fustigationis pœnam in usu fuisse, verb. Die jenige / so Paßquillen gesangs weiß oder in Schrifften gemacht / oder solche gesungen / und gelesen / solche hat man offentlich mit Ruthen geschlagen. De Jure Civili & Legibus Romanis, ex Senatusconsulto publico judicio puniebatur ejusmodi delinquens, adeo ut damnatus intestabilis lege esse jubebatur, h. e. ad testamentum condendum, vel testimonium dicendum esset inhabilis, *l. 15. cum l. 18. in fin. ff. qui testam. fac.* imò pro infami & detestabili habebatur. *e. l. 5. §. 9. l. 6. ff. de Injur. Gell. lib. 7. c. 18. Becer. ad l. unic. & Cod. de Fam. lib.* qui putat semper & omni casu damnatum ex causa famosi lib. intestabilem fieri *d. l. 5.* Ast cum crescentibus delictis etiam pœnæ crescere debeant, tandem Imperatores Valentinianus & Valens *l. unic. Cod. de Famos. lib.* augere hanc pœnam, ob enormitatem & frequentiam delicti, consultum judicarunt, sancientes ea lege, ut in posterum, reus hujus delicti, capitali subjugari debeat sententiæ; de qua tamen pœna capitali constituta, adhuc hodie inter DD. disputatur, quomodo illa sit accipienda. Quidam enim de morte naturali tantum; quidam nunquam de morte naturali; Quidam pro diversa delictorum objectorum qualitate, vel de morte naturali, vel civili *l. unic.* interpretantur, quam sententiam ultimam & ego amplector tanquam LL. conformem: Si enim verum est, quod Pœnarum aliæ sint capitales, aliæ non capitales, ut ipse Carpzov. fatetur in p. c. p. 3. quæst. 101. propter *l. 2. ff. de publ. Jud. l. 28. ff. de pœn. §. 2. Instit. de Publ. jud.* Et quod Capitales rursus dividantur in eas, quæ caput tollant naturale, seu quæ vitæ, libertatis, aut civitatis important amissionem

romanus ſalva vita, è numero civium tollitur, [illegible] quandoque etiam cum illa, libertate *l.* 1 & 4. [illegible] verum eſt quod non capitales ſint, quæ non ad capitis periculum, [illegible] ſtimationem pertineant. *l.* 2. *ff. de publ. jud* § 2 [illegible] 1. quod non tantum mortis pœna ſub capitali ſententia in *l.* [illegible] telligatur naturalis, ſed & civilis, cum lex generaliter [illegible] de capitali ſententia loquatur. II. quod non intelligi [illegible] *l. unic.* pœna non capitalis; quia non capitales ſub [illegible] comprehenduntur; ut igitur *l. unic.* explicanda [illegible] pœna, quæ vel naturale vel civile caput adimit, pro [illegible] tate delictorum objectorum in famoſo libello, [illegible] ctum pervelim, ut ſi crimen in famoſis libellis expreſſum [illegible] le, & ultimo ſupplicio dignum, ita, ut ſi verum hoc eſſe [illegible] tur, reus iſtius criminis, mortis pœnam effugere haud [illegible] tum ultimum, ſeu mortis ſupplicium intell[illegible] *in l.* [illegible] tum; Quod ſi verò crimen non ultimo ſupplicio dignum [illegible] tur in famoſo lib. quod tum alia capitalis pœna [illegible] *in l. unic.* iſto crimine digna uti ſtatuit [illegible] *p.* [illegible] 8. quamvis diſſentiat *Bocer. in comment.* [illegible] *unic.* tantum de eo caſu loqui putat, quo [illegible] tum eſt alicui crimen, quod mortis n[illegible] expreſſe cum rubrica & inſcriptione [illegible] pe quæ generaliter de famoſ. lib. agit [illegible] ſter, ad confirmandam *l. unic.* eandemque [illegible] dam introductus ſit, uti mox dicetur [illegible] *l.* [illegible] *lib.* Conſtitutio Crim. *artic.* CX. excepit, [illegible] V. ceteriſque ſtatibus Imperii [illegible] dicantium tum temporis, & neglect[illegible] LL. [illegible] cum ſunt fere ipſa Caroli V. verba, [illegible] ſerta; non ſane in eum finem, ut *l.* [illegible] parum obſervata in memoriam [illegible] quemadmodum ex collatione [illegible] Nullus idcirco dubito *l. unic.* ex Artic. eſſe ſupplendam [illegible] ſa, quia quod mutatum non eſt [illegible] confitetur Bocer. *ad l. unic. c. V. n.* 4. quod autem [illegible] vicem concordent, patet ex *Artic.* *verbis*, Derſelbig [illegible]

[illegible]

ter soll nach erfindung solcher Ubelthat als die Recht sagen / mit der Pein / in welche er den unschuldig geschmähten hat bringen wollen / gestrafft werden. Ex quibus verbis Artic. colligere est, Jus talionis pœnam in hoc Articulo delinquenti præscribere. Est autem talionis Jus antiquissimũ ex Jure Naturæ & Divino fluens, *Petr. Greg. Tholos. Synt. J. U. lib.* 32. de Jure tallionis. Hoc Jus talionis præcipit secundum dictamen rectæ rationis, ut, quod tibi velis fieri, alteri quoque facias, & quod tibi non velis fieri, alteri ne facias, *Aul. Gell. noct. Attic. lib.* 20. *c.* 1. *p. m.* 807. Dum itaque Author famosi libelli proximo perniciem struit, eo ipso haud ignorans pœnam insequi conatum & delictum, semet pœnæ & talioni subjecisse præsumitur *l. fin. Cod. ad L. Jul. Majest.* Nam ex quo, inquit Marcianus, sceleratissimum quis cepit consilium, exinde quodammodo sua mente punitur.

Nec enim lex justior ulla,
Quam necis artifices arte perire sua.

De dicto talionis Jure egregie disserit *Aul. Gell. d. loco.* quod non ita crude Talio sit accipienda, ac si oculus pro oculo, dens pro dente exigatur immediate, nullo habito respectu ad personam; tradit enim ibi Decemviros potius eundem animum eundemque impetum in eadem parte corporis rumpendi, non eundem quoque casum exigi voluisse; imò hanc Talionem ad æstimationem judicis redigi necessarium duxisse. Cum itaque Talio in Articulo nostro CX. locum quoque sibi vindicet, & in Imperio nostro R. G. sancte observetur ob claram & manifestam ejus sanctionem, ex dictis modo Aul. Gell. clarum fit, quod nec in hoc d. Artic. Talio ita crude, sed potius cum grano salis accipienda, ab Imperatore Carolo V. & & Statibus Imperij sic statuta. Dispiciendum igitur, quomodo hæc talionis pœna sit infligenda; quo ut accuratius hoc fiat, oportet sciamus, quod in delictis tum reparatio damni, si quæ fieri potis est, tum coercitio delicti seu pœna probe sit attendenda. §. *ult. Inst. de Oblig. ex delicto* §. 18. *Inst. de Action.* Pœna vel spectat principaliter

si verum est quod *Hornejus de Moribus lib. III. cap. 13.* docet & eundem secutus *Strur. in Synt. I. C. Exerc. I. lib. 1. T. 1. ff. lib. 10.* qui hoc defendere conantur ex Aristotel. Ante omnia sciendum, lucrum & damnum in delictis puniendis, potissimum respectu æstimationis à Judice factæ, dici; dein discernendam ritè æstimationem delicti & pœnæ: in æstimando delicto considerandum, tum ejus materiale, scilicet læsio, seu damnum ac injuria, seu in personis seu in rebus privato ac Reipublicæ illata: tum formale, vitiositas nimirum actus, quæ ponderanda ex agentis animo, an scilicet dolo egerit, an culpa *l. 11. §. 2. ff. de pœn.* Læsio autem ac injuria ex ipso objecto & suis circumstantiis æstimatur, adeoque si ipsi personæ damnum illatum, ratione conditionis illius vel augetur vel minuitur delictum *l. 16. §. 3. ff. de pœn.* In æstimatione pœnæ perpendenda I. Persona, quæ debet pœnam sustinere, cum per pœnas læsio seu dolor infligatur. Personæ autem diversæ ac inæqualis sunt conditionis *l. 2. Cod. ut intr. cert. temp. crim. quæst. termin.* præterea est diversitas pœnarum in diversis personis, si nude & in abstracto ipsum illud, quod infligitur spectes, est tamen eadem pœna ratione æstimationis, in qua in concreto venit consideratio conditionis personæ, neque vero habetur respectus personæ nude, ut alteri major, alteri minor pœna infligatur, sed ut alia persona præ alia nec minori nec majori afficiatur pœna, & cuilibet delinquenti æqualis delicto pœna imponatur. II. In æstimatione pœnarum observandus earum finis, & quidem respectu ejus, in quem delictum immediate commissum: Finis pœnæ est vindicta & ultio seu satisfactio pro offensa, ac [illegible] coercitio, ne ulterius quis offendatur; respondere igitur hæc pœna, quæ spectat hanc læsionem, debet illatæ offensæ: respectu Reipubl. læsæ finis est, ut à vitiis homines absterreantur, & ad virtutem colendam adigantur, atque ut tuto & tranquille in societate civili vivere liceat: non solum itaque propter illud delictum, quo magis læditur tranquillitas publica, magis puniuntur cives, sed tanta statuenda est in delicta pœna, quanta videtur sufficere ad absterrendum, unde cum ex nimia frequentia alicujus delicti, colligatur, homines ad id esse procliviores, & statutam pœnam esse leviorem, tunc gravior pœna statuitur. *l. 16. §. fin. ff. de pœn.* Ex hisce dictis delicta & pœnæ probe æstimari ac commensurari possunt; minime enim ut di-

ctum

ctum ταυτόπως seu talio simpliciter esse debet, sed explicato modo æstimata æqualitas, quæ LL. definienda; non justum est enim, ut qui oculum eruerit, ei tantum talionis pœna infligatur, sed multò plura ferat consecutione proportionis inquit *Aristotel. V. Ethic. 8. & in. Magn. Moral. lib. 1. c. 33. in med. p. m. 204. Hornejus in philosoph. moral. lib 3. c. 13. n. 25.* ubi de Talione egregie disserit. Explicatis nunc delictis & pœnis, applicanda nunc est pœna Talionis Artic. CX. ad delictum Famosi libelli, secundum æqualitatem istius æstimationis, ut sic infligatur hujusccemodi delinquenti ea pœna, quæ delicto est huic æqualis, seu tanta infligatur pœna, quantam delictum juxta istam æstimationem & commensurationem exigit, quod etiam Articulus CX. docet.

De mitigatione pœnæ erudite satis scripsit *Carpzov. in p. c. p. 3. quæst. 142.* ubi statuit, quod etiam pœna ordinaria delicti possit vel augeri vel minui ex *l. 16. ff. de pœn. l. 11. eod. Artic. 160. Constit. Crim.* v. Mehr fell. *Proff. Farinac. quæst. 17. n. 9.* ingenue fatetur quod in criminalibus certa doctrina dari non possit, quodque pœnarum constitutio, ex qualitate rei delinquentis & delictorum circumstantiis pendeat, imo quod idcirco optimo Jure Judicis prudentiæ & discretioni relinquenda sit pœna *d. l. 11. ff. de pœn.* si modo justa, rationabilis ac sufficiens subsit causa, *l. 16. §. 1. ff. de pœn.* dicit delicta considerari, Causa, Persona, Loco, Tempore, Qualitate, Quantitate, Eventu, & quidem non nisi à Judice competente seu merum Imperium habente *Artic. 160. 169. 172. 219. Constit. Crim.* Ex modo dictis dubitare quis posset, an in *Artic. CX.* pœna contineatur ordinaria, an extraordinaria? cuivis enim notum ex *l. 13. ff. de pœn.* quod judici extra ordinem judicanti competat, pœnam vel graviorem, vel leviorem ferre; Judici vero ordinariam pœnam infligenti, non licere à pœna ordinaria recedere. *Nov. 82. c. 10. l. 1. §. 1. ff. ad SCtum. Turpill. l. 1. pr. ff. ad municipal. l. 14. Cod. de pœn. l. 244. ff. de V. S.* Sed Carpzov. paucis respondet. *d. l. quæst. 142.* quod hæc omnia vera sint, si accipiantur de eo casu, ubi Ju-

culo, cum verba ultima Artic. id clare demonstrent. Und ist sie auch gleichwol/etc. Sequitur ergo ex pœna Ordinationis [illegible], quod Famosi libelli crimen publicis delictis merito sit adjudicandum, non vero tantum, quia & alio respectu, de quo paulo inferius, ad privata quoque delicta referri queat, de qua quæstione videri poterit *Bocer. ad l. unic. Cod. de Fam. lib. c. V. n. 16.*

Ceterum cum hactenus de Pœna publica Juris Civilis sit actum, necessarium duco de Canonica pauca dicere, addereque, quia non est eadem cum Juris nostri novissimi & civili pœna. Nam de Jure Canonico auctor Famosi lib. flagellatur, quod alienum a quis in alterius *1. c. V. quæst. 1. c. quidam maligni.* Imo si monitus neget delictum, illudque fateri nolit, sacramentis [illegible], & si adhuc in negatione persistiterit & excommunicationem contempserit, excommunicetur & anathema sit, de qua pœna canonica vid. ulterius *Prosp. Farinac. cum aliis quos citat, in* [illegible] *part. 3. quæst. 105. n. 430. lib. 3.* Hoc tamen hic silentio con[illegible]eundum, quod *c. quidem maligni. 2. c. V. quæst. 1.* [illegible] hujus criminis si Magistratus Ecclesiasticus compos fieri delinquentis non possit, anathematizari jubeat. Hic certè non [illegible] posset occasione hujus Canonicæ Excommunicationis. [illegible] & in nostro foro ecclesiastico toleratur & [illegible] habeant excommunicatio vaga? quam hic intelligimus, ubi delictum est indubitatum, persona autem incerta. De excommunicatione enim majori & minori non dubitatur, quod etiam nostris Magistratui Ecclesiastico sint concessæ, absolvitur enim Ministerium Ecclesiæ in docendo, solvendo, ligando, & administrando sacramentis vid. *Magni nominis Theologus Dn. D. Dannhawer. in Theol. Conscientiar. Tom. 1. p. 2. Dial. III. & Carpzov. in defunit. Ecclesiastic. & Consistor. lib. 2. Defin. 284. Petr. Greg. Tholos. Synt. l. 15. 31.* [illegible] qui omnes eleganter materiam Excommunicationis explicant. Sed, an in nostris Ecclesiis ejuscemodi vaga Excommunicatio [illegible] dictum approbetur? res est altioris indaginis, insuper magis Theologica quam Juridica, quapropter Reverendis Theologis decidendam relinquo; ut & quæstionem, an Excommunicatio possit esse Instrumentum inquisitionis justitiæ? Et num, si auctor maledicus hoc fulmine ictus, flagitium admissum, toti Reipubl. e[illegible]tiosum.

tiosam clam in aures Confessarij exoneret, hic salva conscientia tacere & absolvere confitentem possit, an teneatur: Judici, sigillo confessionis rupto, authorem deferre? de qua ultima quæstione consuli potest. *Carpzov. in Definit. Consist. d. l.*

Cum in præcedentibus sit dictum, quod Famosi libelli crimen vel Publico Judicio, de quo dictum, vel Privato per Actionem injuriarum & Retorsionis remedium vindicari queat, absoluto Judicio Publico, nunc ad Privatum esset progrediendum; quia autem Artic. uti audivimus, spectat potius Publicum Judicium fortassis veniam mererer, si Privatum intactum linquerem; lubet tamen pauca de eo hic apponere. Potest igitur vindicari famosus libellus per actionem, quando diffamatus privatam injuriarum actionem ex famoso libello movet, quod potest facere, si prius publice non egerit *l. 6. ff. de Injur.* Quia enim ad Famosum libell. injuria inscriptis illata perinde se habet ut genus ad speciem, consequens est, ob omnem Famos. lib injuriarum agi posse, seu judicialiter seu extrajudicialiter, quemadmodum fit ob injuriam illatam; ast quod non è contra, ob omnem injuriam Famos. lib. [illegible] *Carpzov. p. 4. c. p. 2. quæst. 98. n. 4.* Atque in hoc, Retorsionem, cum actione injuriarum propter injurias verbales competentem convenire existimat. *Dn. Struv. in tractat. de Vindicta Privata, cum primis vero de ea, quæ fit Retorsione Injuriarum Verbalium [illegible] Aphor. VIII. in pr.* Ita, ut contra quemcunque detur actio injuriarum, contra eundem quoque locum habeat Retorsio; quæ definitur à *Struv. d. l. aphor. V.* quod sit Vindicatio extrajudicialis, qua injuria verbis illata, regerendo verbis injuriam inferenti, honorem defendit. Statim autem quis fines Retorsionis egreditur, qui convicianti aliud aut majus objicit crimen; Retorsio quippe respondere debet injuriæ illatæ, imò cum moderamine inculpatæ tutelæ. Ergo non excedere. Præterea requiri solet ut fiat incontinenti, intellige statim ac quis cognovit, sive verbis sive scriptis per Retorsionis libellum, Retorsionsschrifft, qui conviciatori

vindicta expeditum sit, vindictam publicam seu personæ suæ quam exigere amplius nequit. Licet enim actio injuriarum sit pœnalis, tendens ad coercendam petulantiam conviciatoris, tamen ex ipsa coercitione respicitur ad honoris defensionem, § 2. *Inst. de injur.* l. *defendi. l. 17. § 18. ff. de injur.* Cum itaq; honor per retorsionem satis jam sit defensus, & aliquo modo etiam coercita petulantia, recte sublata dicitur actio injuriarum, quippe quæ competit propter injuriam, injuria autem retorquendo est propulsata. Hoc tamen cum Carpzov. d. l. non negandum, quod Magistratui nihilominus liceat ex officio injuriantem punire, cum retorsio jus partis tantum concernat, ipsiusq; existimationé quasi offensam restituat, relicta interim Judici libera facultate, ipsum delictum coercendi. Quod vero hæc retorsio approbetur in omni Jure, quodque moribus sit introducta, ut actio ad palinodiam satis defendit *Dn. Strauch. d. l. aphor. VI.* Cæterum cui volupe est injuriarum actionem instituere, ei non modo æstimatoria, sed & recantatoria seu actio ad palinodiam, conceditur, ut habet *textus Ordin. Cam. p. 1. T. 28. § 4.* v. und sonderlich. v. doch sollen die Sachen *Injuriarum* in denen auff Wiederruff/auch andere so auff Geld/durch den Kläger in seiner Klag *æstimiret &c.* Hæ actiones prædictæ privatæ injuriarum, vel civiliter, e. g. æstimatione facta ab ipso auctore § 10. *Inst. de injur.* vel criminaliter instituuntur, ut pœna fustigationis, relegationis, carcerisve, pro modo injuriarum & circumstantiarum, à Magistratu irrogetur, aut mulcta fisco inferenda dictetur. Addi nunc quoque posset processus Judicii privati, imò, quomodo Injuria remittatur. e. g. morte criminosi, facto injuriati, præscriptione; Quia vero ut dixi Artic. CX. quem explicandum tantum proposui, respicit Judicium Publicum potissimum, hic plura de Privato agere supersedeo, & Benivolum Lectorem, *ad. Bart. Blarer. Repetit. L. Diffamari. Cod. de Ingenuis manumiss. Ioh. Oldendorp. in eandem L. Comment. Prosp. Farinac. Theor. & prax. crim. pag. 3. quæst. 105. Carpzov. prax. crim. p. 11. quæst. 95. 96. 97. 98. Struv. Synt. I. C. T. de injur. Petr. Greg. Tholos. Synt. I. V. lib. 38. Cyn. ad Cod. Tit. de Injur. Schneidew. ad tit. Inst. de Injur.* remitto, æquissimo omnia Lectoris judicio benivolo committens, eoque quo cœpi nomine finiens.

D. T. O. M.

Cui

Sit Laus honor & gloria ultra omne seculum.

